

Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
Kilis 7 Aralık University Journal of Social Sciences
ISSN 2146-4561
Haziran/June 2020, 10 (19): 217-241

Organize Sanayi Bölgelerinin Sivas İli Ekonomisine Etkisi
The Effect of Organized Industrial Zones on Sivas Province Economy

Hatice DOĞAN

Öğretim Görevlisi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Kangal Meslek Yüksekokulu
e-posta: haticedogan@cumhuriyet.edu.tr
Orcid: 0000-0002-8861-0502

Adem DOĞAN

Prof. Dr, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, İİBF İktisat Bölümü
e-posta: ademdogan@cumhuriyet.edu.tr
Orcid: 0000-0001-7874-8455

Makale Bilgisi/Article Information

Makale Türü/Article types: Araştırma Makalesi/Research Article
Geliş Tarihi/Received: 31 Ocak 2020/31 January 2020
Kabul Tarihi/Accepted: 4 Haziran 2020/4 June 2020
Yayın Sezonu/Pub Date Season: Haziran 2020/June 2020

Atıf/Cite as: Doğan ve Doğan (2020), Organize Sanayi Bölgelerinin Sivas İli Ekonomisine Etkisi/The Effect of Organized Industrial Zones on Sivas Province Economy, *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (19), 217-241, doi:<https://doi.org/10.31834/kilissbd.682153>

Rights reserved.
For Permissions
sbedergi@kilis.edu.tr

SİVAS İLİ KALKINMASINDA ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİNİN ETKİSİ¹

Z

Sanayi Bölgeleri, esas olarak birbirinin yan ürünü olan veya birbirini tamamlayan sanayilerin üretim yapmaları esasına dayanmaktadır. Bu bölgeler, üretim ve yatırım maliyetlerini en aza indirmek ve yatırım yapmayı kolaylaştırmak açısından önem taşımaktadır. Sanayi bölgeleri, düzenli kentleşmeyi özendirmekte, sanayilerin planlı ve programlı bir şekilde yerleşimine olanak tanımaktadır. Keza, sanayileşmeyi az gelişmiş bölgelere doğru kaydırarak bölgesel farklılığın azalmasına katkı sağlamaktadır.

Sanayi bölgeleri, ülkelerin gerek iktisadi gerekse sınaı faaliyetleri noktasında önemli görevler üstlenmişlerdir. Bu bölgeler, küçük işletmelerin gelişmesini, var olan sanayileşmeyi daha da hızlandırmayı, hem buldukları bölgede hem de yurt genelinde işsizliği azaltmayı, yatırımcılar için cazip alanlar oluşturmayı ve bölgesel kalkınmayı artırmayı sağlamaktadırlar.

Organize sanayi bölgeleri, dünya genelinde olduğu gibi Türkiye’de de sanayileşme için önemli bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Bu bölgeler, devlet öncülüğünde, orta ölçekli müteşebbislerin var olan sermayelerinin değerlendirildiği sahalara kabul edilmektedir. Türkiye’de ilk organize sanayi bölgesi, Dünya Bankası’ndan alınan kredi ile 1962 yılında Bursa’da kurulmuştur. Bugün itibariyle ülkemizde 327 tane organize sanayi bölgesi bulunmaktadır.

Bu alışmada, Sivas ili kalkınmasında organize sanayi bölgelerinin etkisi üzerinde durulmaktadır. Bu kapsamda, organize sanayi bölgelerinin ilin katma değerine, istihdamına, ihracatına, katkıları belirginleştirilmeye çalışılmıştır. Gerek yapılan literatür çalışmaları, gerek resmi kurumlardan elde edilen veriler ve gerekse yerinden edinilen bilgiler değerlendirildiğinde, ilde mevcut organize sanayi bölgelerinin ilin kalkınmasında arzu edilen kadar olmasa da etkili olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kalkınma, Sanayileşme, Organize Sanayi Bölgeleri, Sivas İli Ekonomisi.

---

¹ Bu alışma Prof. Dr. Adem DOĞAN danışmanlığında, Öğr. Gr. Hatice DOĞAN tarafından hazırlanan, “Yerel Ekonomik Kalkınmada Sanayi Bölgelerinin Rolü: Sivas İli rneği”, isimli Yksek Lisans Tezinden Tretilmiştir. (Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstits, İktisat Anabilim Dalı-2019).

THE EFFECT OF ORGANIZED INDUSTRIAL ZONES IN SIVAS PROVINCIAL DEVELOPMENT

ABSTRACT

Industrial zones are mainly based on the production of industries which are by-products of each other or completely each other. These regions are important in terms of minimizing production and investment costs and facilitating investment. Industrial zones encourage regular urbanization and allow for planned and scheduled settlement of industries. It also contributes to the reduction of regional disparity by shifting industrialization towards less developed regions.

Industry regions enable the development of small enterprises, accelerate existing industrialization, reduce unemployment in their own region and throughout the country, create attractive areas for investors and increase regional development.

Organized industrial zones, as well as throughout the world, Turkey is considered as an important factor for industrialization. These regions are accepted as state-led areas where the capital of medium-sized entrepreneurs are evaluated. First organized industrial zone in Turkey, was established in Bursa in 1962 with a loan from World Bank. As of today, there are 327 organized industrial in our country.

In this study, the effect of organized industrial zones on the development of Sivas is emphasized. In this context, it has been tried to clarify the contribution of organized zones to the city's added value, employment and export. When the literature studies, the data obtained from the official institutions and the information obtained from the region are evaluated, it is seen that the existing organized industrial zones in the province are effective but not as desirable as the development of the province.

Keywords: Development, Industrialization, Organized Industrial Zones, Economy of Sivas Province.

GİRİŞ

Dünya üzerinde bulunan ülkelerin ortak istekleri, kendi toplumlarının güven, huzur ve refah içinde bir yaşam sürdürebilmeleridir. Bu noktada kalkınma kavramı, ülkeler açısından üzerinde dikkatle ve özenle durulan konuların başında gelmektedir. Çünkü kalkınma, üretim ve milli gelirdeki artışla birlikte, toplumsal refahın artırılması, gelir dağılımının adil bir şekilde dağıtılması, köklü kurumsal değişiklikler, kişilerin dünya görüşlerinde, davranış biçimlerinde ve değer yargılarında birtakım farklılıklar gibi gerek ekonomik, gerek siyasal, gerekse sosyo-kültürel unsurları içerisinde barındırmaktadır.

Sanayi Devrimi ile birlikte, dünya genelinde gelişmeye ve yaygınlaşmaya başlayan sanayileşme, ülkelerin sosyo-ekonomik açıdan gelişip büyümesinin ve kalkınmasının en önemli noktasını oluşturmaktadır. şöyle ki sanayi, ekonomilerin vazgeçilemez sektörü olarak bireysel açıdan kişilerin yaşam standartlarının artırılmasında, genel olarak da ülkelerin zenginleşmesinde önemli roller oynamaktadır. Sanayileşme süreci ile kentler etrafında, dağınık ve düzensiz bir şekilde kurulmuş işyerleri ortaya çıkmıştır. Plansızca ve düzensizce gelişme gösteren bu kuruluşlar, zaman içerisinde, gerçekleştirilen sınaı faaliyetlerin düzenli ve planlı bir şekilde belli bölgelerde bir araya getirilmesi ihtiyaını doğurmuş ve böylece sanayi bölgeleri kapsamında organize sanayi bölgeleri, küçük sanayi siteleri gibi oluşumlar ortaya çıkmaya başlamıştır.

Batı’da geliştirilip uygulamaya aktarılan Organize Sanayi Bölgeleri, esas olarak birbirinin yan ürünü olan veya birbirini tamamlayan sanayilerin, beraberce ve belirli bir program kapsamında akla uygun ve kar artışı sağlayacak üretim yapmaları esasına dayanmaktadır (Demirdgen ve Bilgili, 2004: 305). Bu bölgeler, üretim ve yatırım maliyetlerini en aza indirmek ve yatırım yapmayı kolaylaştırarak cazip bir şekle büründürmek açısından önem taşımaktadır (ORAN, 2013: 53).

Bu çalışmanın amacı, Sivas iline ait sanayi bölgeleri kapsamında; Organize Sanayi Bölgelerinin, ilin istihdamına, dış ticaretine, katma değerine ve dolayısıyla ekonomik kalkınmasına sağladığı katkılarını incelemektir. Çalışma girişi müteakiben iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde teorik düzeyde Organize Sanayi Bölgeleri genel çerçevesiyle tanıtılmıştır. Bu kısımda ilgili literatürden yararlanılarak Organize Sanayi Bölgesi kavramının içeriği somutlaştırılmaya çalışılmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde ise, Sivas ili I. Organize Sanayi Bölgesinin il ekonomisine katkılarının veriler ışığında somutlaştırılmasına uğraş verilmiştir. Çalışmada kullanılan veriler, Organize Sanayi Bölgeleri st Kuruluşu (OSBÜK), Organize Sanayi Bölgeleri Derneği (OSBDER), Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Orta Anadolu Kalkınma Ajansı (ORAN) ve Sivas Organize Sanayi Bölge Müdürlüğü gibi kurumlardan temin edilmiştir.

1. ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİNİN GENEL ÇERÇEVESİ

Sanayi bölgelerinin kökeni, önemli ölçüde sanayi devriminin sonuçlarına dayanmaktadır. Sanayi devrimiyle birlikte ortaya çıkan sosyo-ekonomik hareketlilikler ve gelişmeler, kentlerin dışında mekân bulma faaliyetlerini hızlandırmış ve bu da yeni politikalar oluşturulması ihtiyaını

zorunlu hale getirmiştir. Sanayinin gelişmesi ile birlikte ortaya çıkmış olan yeni mekân talepleri ihtiyacı, Organize Sanayi Bölgeleri veya Küçük Sanayi Siteleri gibi oluşumların ortaya çıkmasına neden olmuştur (Bayülken ve Kütükoğlu, 2012: 1-2).

Organize Sanayi Bölgeleri, sanayi için uygun olan alanlarda sanayileşmenin yapılmasını sağlamak, kaynakları daha akılcı kullanmak, şehirleşmeyi yönlendirmek, oluşabilecek çevresel sorunları engellemek, bilgi ve bilişim teknolojilerinden faydalanmak ve imalat endüstri türlerinin belirlenmiş planlar kapsamında yerleştirilip geliştirilmeleri maksadıyla oluşturulmaktadır. Bu amaçlar doğrultusunda, sınırları belirlenmiş arazi parçaları üzerinde gerekli altyapı ve sosyal tesislerin oluşturulmasıyla işletilen mal ve hizmet üretim bölgeleri Organize Sanayi Bölgeleri olarak kabul edilmektedir (Gümüş vd., 2016: 51-52).

Organize Sanayi Bölgelerinin pek çok tanımı yapılmakla birlikte en geçerli olanı, Birleşmiş Milletler (BM) tarafından yapılmış olan tanımdır. BM' e göre Organize Sanayi Bölgeleri; *“Birbiriyle işbirliği halinde üretim yapan orta ve küçük işletmelerin, planlı bir alanda ve ortak altyapı hizmetlerinden yararlanacak şekilde standart fabrika binaları içinde toplanmalarıdır”* (Arslan, 2018: 169). Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ise; Organize Sanayi Bölgesi'ni *“küçük ve orta ölçekli sanayilerin geliştirilmesi için gerekli olan planlı yerleşme alanlarının; altyapı ve ortak hizmet gereksinmelerinin inşa edilerek sağlanması yoluyla, belli standartlarda geliştirilmesi ve organize edilmesidir”* şeklinde tanımlamaktadır (Eyuboğlu, 2005: 52).

Organize Sanayi Bölgeleri, ağır sanayi ve komplekslerinin değil, uyumlu ve birbirini tamamlayan bir üretim biçiminde olmak üzere, orta ölçekli sanai üretim birimlerinin kapsamlı bir plan gereğince sınırları tayin edilmiş bir alanda faaliyetlerini icra ettiği bölgelerdir (Dinler, 2005: 62).

Farklı ülkelerde farklı uygulamalara sahip Organize Sanayi Bölgelerinin temel amacı, ülke içinde yer alan bölgeler arasında dengeli bir kalkınma sağlamaktır (Örnek Özden, 2016: 107). Bölgeler arası dengesizliği gidermede ve bulunduğu yöreye uygun sanayiler oluşturmada önemli roller üstlenen Organize Sanayi Bölgeleri (Arslan, 2018: 169) mekân düzenleme aracı olmalarının yanında bir sosyo-ekonomik gelişme aracıdır. Sanayinin az gelişmiş bölgelere kaydırılması veya gelişmeye elverişli bölgelerde bu potansiyelin aktif hale getirilmesi gibi hedeflere ulaşmak için OSB'lerden faydalanılmaktadır (Örnek Özden, 2016: 106). OSB'ler, ekonomik gelişmenin ülke düzeyine dengeli dağılımının sağlanmasına yardımcı olmaktadır. Ülkenin görece az gelişmiş bölgelerinde oluşturulan OSB'ler ekonomik gelişmenin bu bölgelere yayılmasını sağlayacaktır. Böylece

b6lgeler arası dengeli gelişme gerçekleştirilirken, gelişmiş b6lgelerdeki büyük şehirlere olan göçün hızını azaltarak büyük şehirlerin daha da büyümesini önlemek mümkün olacaktır (Dinler, 2005: 61).

Büyük çabalar ve yatırımlar sonucu oluşturulan organize sanayi b6lgeleri, bünyelerinde bulunan çalışanlara elverişli çalışma ortamları sağlamalarıyla birlikte, fiziki açıdan yol, su, elektrik, doğalgaz, atıkların imhası gibi pek çok altyapı tesislerini ve çeşitli sosyal tesisleri, sanayi kuruluşlarının faydasına sunarak, sosyo-ekonomik düzen içinde önemli roller üstlenmektedirler (Dağlar, 2015: 616). Bu b6lgeler, müteşebbise hangi malı, hangi bölge ya da yörede ve hangi teknikler kullanılarak üretilebileceği konularında fikir verme gibi özellikleriyle, sanayileşme sürecinde ülkeler açısından vazgeçilmez bir hal almaktadır. Bunun yanında organize sanayi b6lgeleri, etrafında bulunan yerleşim alanlarının sosyal, kültürel ve ekonomik yönden pek çok değişkenini de etkilemektedir (Şahin vd., 2016: 71).

Organize Sanayi B6lgelerinin oluşturulmasında (Çetin ve Kara, 2008: 53, Cansız, 2010: 29-30);

- Disipline edilmiş bir sanayi oluşturmak; kurulacak fabrikaları planı yapılmış araziler üzerine yerleştirmek ve sanayi kuruluşlarının birbirleriyle uyum ve işbirliği halinde üretim faaliyetleri gerçekleştirmelerini sağlamak,
- Kentlerin planlı ve düzenli bir şekilde yerleşmesine ve gelişmesine yardımcı olmak,
- Azgelişmiş b6lgelerde sanayiye yaygın hale getirmek, özel sektör tarafından yapılan yatırımların belirli yörelere kanalize edilmesini sağlamak,
- Tarımsal üretimin yapıldığı sahalarda sanayi için kullanılmasının yolunu kesmek,
- Uygun arıtma sistemleri aracılığı ile oluşabilecek çevre kirliliğinin önüne geçmek,
- Organize Sanayi B6lgelerinin devlet kontrolünde, kendine ait organlar tarafından yönetilmesini sağlamak,
- Yapılan altyapı çalışmaları ihtiyaçlara uygun bir biçimde planlamak ve işletmelerin her türlü ortak altyapı hizmetlerinden beraberce faydalanmalarını temin etmek,
- Mekânsal anlamda işletmelerin desteklenmesi için fiziksel ve finansal teşvikler vermek,
- Girişimcilerin yaptıkları üretimden kar sağlamalarının ve verimliliklerinin yükseltilmesinin temin edilmesi gibi amaçların hedeflendiği görülmektedir.

Organize sanayi bölgelerinin; sanayileşmeyi düzenli bir hale getirmesi, bununla birlikte sanayi kuruluşlarının dağınık yerleşmesinden doğabilecek yüksek maliyetleri en aza düşürmesi, sanayi bölgelerini kentlerin dışında bir alanda toplaması, sanayiden kaynaklanacak ticaret artışı ve sanayinin sağlayacağı ulaşım imkânları bu bölgelerin bulunduğu kentler için önemli artılardır (Örnek Özden, 2016: 115).

Organize Sanayi Bölgeleri, ülkelerin çoğunda, bölgeler arasında görülen gelişme farklılıklarının ortadan kaldırılması, dengeli bir ekonomik büyüme sağlanması ve kalkınma noktasında geri kalmış bölgelerin sanayilerinin harekete geçirilerek, geliştirilip kalkındırılması amacıyla fiziki teşvik tedbirleri olarak kullanılmaktadır (Öcal, 2009: 236). Bu bölgeler, düzenli kentleşmeyi özendirme, bazı endüstri alanlarında faaliyet gösteren küçük ve orta düzeyde olan işletmelerin sağlıklı gelişebilmesini sağlamak, sanayilerin planlı ve programlı bir şekilde yerleşimine olanak tanımak (Örnek Özden, 2016: 108), sanayileşmeyi az gelişmiş bölgelere doğru kaydırarak bölgesel gelişme ve kalkınmada dengeyi kurmak ve bünyesinde barındırdığı firmaların birbirlerini tamamlar özelliklere sahip sektörlerden oluşması sayesinde dışsal ekonomiler oluşturmak gibi görevler üstlenmekte (Yalçınkaya vd., 2018: 94) dolayısıyla da sanayinin geliştirilmesinde ve kalkınmada çok önemli rol oynamaktadır.

Organize sanayi bölgelerinin dünyadaki uygulamalarına bakıldığında; ilk olarak 19. yüzyılın ilk yarısında, Amerika Birleşik Devletleri'nde kendiliğinden ortaya çıkmış bir uygulama şekli olarak görülmektedir. İlk somut gelişme, Amerika'da var olan tekstil imalathanelerinin kendiliğinden, fiziki olarak, bir araya gelmeleriyle ortaya çıkmıştır. Görülen bu birleşmeler neticesinde, 1885 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde bir rapor hazırlanmıştır. Raporla ekonominin geliştirilmesi amacıyla 'Sanayi Bölgesi' fikri ortaya atılmıştır. Sanayinin gelişip ilerleyebilmesi için, sanayi bölgelerinin etkili bir araç olacağına kanaat getirilmiştir (Yaşa Özeltürkay ve Çerçel, 2014: 272). Bilinçli ve iradi bir şekilde kurulan ilk organize sanayi bölgesi uygulaması 1896 yılında İngiltere'nin Manchester kenti yakınlarında 'Trafford Park'ın kurulması ile gerçekleştirilmiştir. Organize sanayi bölgesi görüşünün ilk ortaya çıktığı yer olan Amerika Birleşik Devletleri'nde ise bilinçli uygulama, ancak 1899 yılında hayata geçirilebilmiştir (Çetin ve Kara, 2008: 52).

Esasında Amerika Birleşik Devletleri, organize sanayi bölgesi oluşumu düşüncesinin ana vatanı sayılsa da; Amerika'da bu uygulamaların yaygın bir hale gelmesi uzunca bir zaman almıştır. Uygulamalarla ilgili, ilerleyen dönemlerde başarılı sonuçlar elde edilmiştir. Şöyle ki; 1905 ve 1909 yıllarında, özel girişimciler tarafından Chicago'da 'Central

Manufacturing' ve 'Clearing' adında iki sanayi bölgesi kurulmuştur. Bu uygulamalar sanayi bölgelerinin, modern anlamdaki ilk örneklerini de oluşturmaktadırlar (Yaşa Özeltürkay ve Çerçel, 2014: 272-273).

Organize sanayi bölgeleri, dünya genelinde olduğu gibi Türkiye’de de sanayileşme için önemli bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Bu bölgeler, İtalya, Almanya ve Japonya’ da olduğu gibi, devlet kontrolünde ve öncülüğünde, orta ölçekli müteşebbislerin var olan sermayelerinin kullanıldığı ya da değerlendirildiği sahalar olarak kabul edilmektedir (Gümüş vd., 2016: 52). Türkiye’de organize sanayi bölgesi fikri, kavramsal olarak ilk defa, dönemin hükümeti tarafından 1961 yılında hazırlanmış olan bir raporda geçmektedir. Raporda, organize sanayi bölgelerinin sanayiye sağlayacağı faydalar belirtilmekte, bunun yanı sıra Bursa ilinde bir pilot organize sanayi bölgesi oluşturulması önerilmektedir (Altay, 1992: 205).

Türkiye’de ilk OSB, Dünya Bankası’ndan alınan kredi ile 1962 yılında Bursa’da kurulmuştur. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Bursa’da kurulan organize sanayi bölgesi uygulaması sonucunda olumlu neticeler alınca, kendi bünyesinde organize sanayi bölgeleri için kredi sağlayacak bir fon oluşturmuş, böylece Türkiye’de organize sanayi bölgesi uygulamaları hız kazanmıştır. Şöyle ki; önceleri genelde gelişmiş bölgelerde oluşturulan organize sanayi bölgelerinin, şimdilerde ülkenin her bölgesinde oluşturulması teşvik edilmektedir (Arslan, 2018: 170). Bursa uygulamasının ardından alınan cesaretle, 1964 yılından itibaren Ankara, Konya, Manisa ve Bartın illeri için de organize sanayi bölgesi planlamaları yapılmıştır. Böylelikle ülkemizde oluşturulan organize sanayi bölgesi sayısı artmaya başlamıştır. 1983 yılı sonuna kadar altı organize sanayi bölgesi tamamlanmıştır. Bunlar; Eskişehir, Bursa, Gaziantep, Erzurum, Manisa ve Konya organize sanayi bölgeleridir. 1983 – 1988 yılları arasında ise bunlara, Bursa – İnegöl, Eskişehir, Tekirdağ – Çerkezköy ve Bilecik Organize sanayi bölgeleri eklenmiştir (Altay, 1992: 205).

Türkiye’de ilk organize sanayi bölgesinin uygulanmaya başladığı 1962 yılından beri 327 tane organize sanayi bölgesi kurulmuştur. Bunların coğrafi dağılımı tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1. Türkiye’de Bulunan Organize Sanayi Bölgeleri’nin Bölgelere Göre Dağılımı

<i>COĞRAFI BÖLGE</i>	<i>OSB SAYISI</i>	<i>ORAN (%)</i>
Marmara Bölgesi	88	26.9
Karadeniz Bölgesi	56	17.1
İç Anadolu Bölgesi	53	16.2
Ege Bölgesi	49	15
Akdeniz Bölgesi	31	9.5
Doğu Anadolu Bölgesi	28	8.6
Güney Doğu Anadolu Bölgesi	22	6.7
Toplam	327	100

Kaynak: Organize Sanayi Bölgeleri Üst Kuruluşu OSBÜK, 2019

Tablo 1’de görüldüğü üzere; 2019 Ocak ayı sonu itibariyle Türkiye’de bulunan 327 tane Organize Sanayi Bölgesinin coğrafi bölgelere göre dağılımına bakıldığında; 88 tane (%26,9’luk oran) ile Marmara Bölgesi’nin ilk sırada olduğu görülmektedir. Bunu 56 tane (%17,1’lik oran) ile Karadeniz Bölgesi, 53 tane (%16,2’lik oran) ile İç Anadolu Bölgesi, 49 tane (%15’lik oran) ile Ege Bölgesi, 31 tane (%9,5’lik oran) ile Akdeniz Bölgesi, 28 tane (%8,6’lik oran) ile Doğu Anadolu Bölgesi ve son olarak 22 tane (%6,7’lik oran) ile Güney Doğu Anadolu Bölgesi takip etmektedir.

OSB’lerin kuruldukları bölgelerin/illerin kalkınmasına yaptığı katkıların tespit edilmesine dair değişik tarihli çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalardan bazılarının sonuçlarına değinmek konunun belirginleştirilmesi açısından faydalı olacaktır.

Çetin ve Kara (2008), OSB-bölgesel kalkınma ilişkisi bağlamında, Isparta Süleyman Demirel Organize Sanayi Bölgesi üzerine uygulamalı bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. İlgili çalışmanın sonucunda; Isparta OSB’nin bölgesel kalkınmadaki fonksiyonunun etkin bir şekilde değerlendirilemediği kanaatine ulaşmışlardır.

Çam ve Esengün (2011), OSB’lerde uygulanan teşviklerin firmalar üzerindeki etkilerini Osmaniye OSB örneğinde incelemişlerdir. Araştırma ile incelenen işletmelerin %49’unun teşviklerden önce işletmelerinin olmadığı ve %88’inin ise teşvikler ile birlikte yeni yatırımlar yapmayı düşündükleri saptanmıştır. OSB’de bulunan işletmelerin %80’inin OSB’de olmayı bir avantaj olarak gördükleri bulgusuna ulaşılmıştır.

Çağlar (2017), organize sanayi bölgelerinin Ankara şehir ekonomisine katkılarını incelediği çalışmada, Ankara ilinin sanayi faaliyetleri değerlendirilirken sanayinin bütün olarak il genelinde değerlendirilmesi ve bu değerlendirmeden Organize Sanayi Bölgeleri’ne özel bir çıkarımın

yapılmasındaki zorluklara dikkat çekmektedir. Organize sanayi b6lgelerinin sanayinin b6t6n6 içindeki katkısına dair bilgilerin T6rkiye İstatistik Kurumu (T6İİK), Ankara Sanayi Odası (ASO) ve Ankara Ticaret Odası (ATO) gibi kurumlarca ayrı olarak toplanmaması ve tasnif edilmemesi sonucunda; sanayinin Ankara ekonomisine katkısında Ankara’da yer alan 11 Organize Sanayi B6lgesi’nin ayrıştırılmış etkisinin tespit edilemediğini ve Ankara genelinde sanayinin OSB’de yer seçmesi ile seçmemesi arasındaki ekonomik etkinin karşılaştırılmadığını belirtmektedir.

Sarı (2018), Ege B6lgesinde faaliyet g6steren Organize Sanayi B6lgelerinin etkinliklerini belirlemek için Veri Zarflama Analizi (VZA) uygulamıştır. Ele alınan 12 OSB’nin 7 tanesinin %100 g6relilik değerine sahip olduğu, diğerlerinin ise g6relilik değerinin d6ş6k olduğu sonucuna ulaşmıştır. Keza etkinlik değerleri %100 çıkan OSB’ler 4. 3. ve 1. teşvik b6lgelerinden olmak 6zere farklılık g6stermektedir.

elik ve Dinçsoy (2019), OSB’lerin, bulunduğu ilde yer alan işletmelere etkilerini Edirne OSB için incelenmişlerdir. Sonuç olarak, Edirne OSB’nin bazı avantajları olmasına rağmen çok aktif olmadığı, sağladığı avantajların beklentilerin gerisinde kaldığı ve tamamlanması gereken birçok eksiğinin olduğu y6n6nde tespitlere ulaşmışlardır.

2. SIVAS ORGANİZE SANAYİ B6LGELERİNİN İL EKONOMİSİNE KATKILARI

B6lgeler arasında g6r6len farklılıkların yok edilmesi ve ekonomi açısından rekabetçi bir yapının oluşturulabilmesi için en etkili unsurlardan biri olan ve kaynaklar, beceriler ve teknoloji ile sermayenin bir araya gelerek ortaya çıkardığı sanayi sekt6r6; d6viz kazandırmakta, i arzı desteklemekte, istihdam alanı oluşturmakta ve servet yaratmaktadır (şahin, 2008: 44). Dolayısıyla sanayi yapısının, olabildiği kadar yerel kaynakların değerlendirildiği, nitelikli işg6c6n6n kullanıldığı, stratejik y6netim yaklaşımının uygulandığı, çevresel kurallara g6re 6retim yapıldığı, t6teticilerin tercih ve sağlığının g6zetildiği, Ar-Ge’ye gereken 6nemin verildiği, teknolojik ve 6zg6n tasarımların 6retildiği bir seviyeye ulaştırılıp, uluslararası arenada olabildiğince g6l6 bir konuma getirilmesi gerekmektedir (şahin, 2008: 46).

Sivas ili ekonomisi; tarım, ticaret, ulaştırma, haberleşme ve sanayi sekt6rlerine dayalı bir yapı arz etmektedir. Bu sekt6rler arasında yer alan sanayinin, il ekonomisine katkısının y6ksek olduğu bilinmektedir. İlin ticaretini oluşturan en 6nemli sanayi sekt6rleri başta madencilik olmak 6zere, demir-elik, imento, otomotiv parçaları, ayakkabı, tekstil, mobilya,

yapı elemanları, elektrik üretimi, hazır beton, vagon, demiryolu yapımında kullanılan beton travers imalatı ve ilin kendi iç piyasasına yönelik bir takım ürünlerdir (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2017: 195). İl sınırları içerisinde bulunan madencilik ve enerji alt sektörleri ile imalat sektörü ve de bunlara ait ürünler, ilde bulunan 4 adet organize sanayi bölgesi, 14 adet küçük sanayi sitesi ve çok eski bir geçmişe sahip olmayan 1 adet teknokent aracılığı ile gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır. (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2017: 190).

Sivas ili sınırları içerisinde kurulmuş olan 4 adet Organize sanayi bölgesi bulunmaktadır. Bunlar; Sivas Merkez I. Organize Sanayi Bölgesi, Demirağ Organize Sanayi Bölgesi, Şarkışla Organize Sanayi Bölgesi ve Gemerek Organize Sanayi Bölgesi'dir.

Demirağ ve Gemerek OSB'leri henüz faaliyete geçirilemediğinden, Şarkışla OSB'de ise tek bir firmanın faaliyette bulunmasından dolayı il ekonomisine katkı sağlayan bölge Sivas I. Organize Sanayi Bölgesi'dir.

Sivas Merkez I. Organize Sanayi Bölgesi, Bakanlar Kurulunun 15.07.1976 tarih ve 7/12207 sayılı kararnamesi ile kurulmuş, 1989 yılında faaliyetlerine başlamıştır. Kuruluş Protokolü, Mülga Sanayi ve Ticaret Bakanlığının 22.12.2000 tarih ve 654 sayılı oluru ile onaylanarak 38 sicil numaralı Tüzel Kişilik kazanmıştır. Şehir merkezine 7 km uzaklıkta, Sivas - Erzincan karayolu üzerinde toplam 435,40 hektarlık bir alanı kapsamaktadır. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın kredi desteği ve müteşebbis heyet başkanlığının sorumluluğunda faaliyet göstermekte olan Sivas - Merkez I. Organize Sanayi Bölgesi, 3 kısımdan oluşmaktadır. 198,88 hektarlık ilk 2 kısmın yapımı ve tahsisleri tamamlanmış olup, 236,52 hektarlık 3. Kısmın yer seçimi yapılarak altyapı yapım işlemleri ve kamulaştırma başlanmıştır. Böylelikle 2019 yılı ocak ayı itibariyle, toplam 254 sanayi parseli olan 435,40 hektarlık bir OSB teşekkül ettirilmiştir. Bu parsellerin kamulaştırılarak altyapısı tamamlanan 247'si, 230 yatırımcıya tahsis edilmiştir. 7 adet boş sanayi parseli bulunmaktadır (www.sivasosb.org.tr).

Sivas Merkez I. Organize Sanayi Bölgesi, yenilikçi bir sanayi modeli ile marka haline gelmek, oluşturduğu model ve etkinliği ile örnek teşkil eden bir organize sanayi bölgesi olmak, ahlaki değerler çerçevesinde kurumsal altyapısı ile katılımcılarına güler yüzlü, duyarlı ve samimi hizmet sunmak, Sivas ve ülke sanayisi için örnek projelerle kaynaklarını artırmak, çevre ve insana saygı noktasından hareketle ortak akıl birliğiyle paydaşlarına yönelik değer oluşturma vizyonu (<https://www.sivasosb.org.tr>) ve bünyesinde faaliyet gösteren sanayicilerin dünya ticaret arenasında daha çok büyüyerek, payını arttırması amacına yönelik çalışmalara öncülük etmek ve bu kapsamda sanayicilerin, her türlü ekonomik gelişimini destekleyen

faaliyetlerde aralıksız ve kaliteli hizmet almasını sağlamak misyonu ile hareket etmeye çalışmaktadır (<https://www.sivasosb.org.tr>).

Sivas-Merkez I. Organize Sanayi Bölgesi, 03.04.2019 tarihi itibariyle elde edilen verilere göre, toplam 435,40 hektarlık bir alan üzerinde kurulmuştur. Bu hektarın alansal dağılımı ve bulunan mevcut hektar üzerinde yapılmış parsel dağılımı tablo 2’de gösterildiği şekilde gerçekleşmektedir.

Tablo 2. Sivas-Merkez I. OSB’nin Alan Açısından Hektar Olarak Dağılımı ve Hektarlara Ait Parsel Sayıları

	<i>Hektar (Alan)</i>	<i>Parsel (Sayı)</i>
İdari ve Sosyal Tesis Alanı / Parsel Sayısı	9,11	11
Arıtma Tesis Alanı / Parsel Sayısı	4,88	1
Mesleki ve Teknik Öğretim Alanı /Parsel Sayısı	3,76	0
Sağlık Koruma Bandı Alanı / Parsel Sayısı	46,90	3
Park, Yeşil Alan / Parsel Sayısı	22,01	20
Yol Alanı / Parsel Sayısı	44,10	....
Sanayi Parsel Alanı / Parsel Sayısı	304,64	254
Toplam Alan / Parsel Sayısı	435,40	290

Kaynak: <https://www.sivasosb.org.tr>.

Sanayi parsellerinin hem alan açısından hektar olarak hem de sayısal olarak parsel sayılarına bakıldığında ise tablo 3’ de gösterilen bilgilere ulaşılmaktadır.

Tablo 3. Sivas-Merkez I. OSB Sanayi Parsellerinin Mevcut Durumu

	<i>Hektar (Alan)</i>	<i>Parsel (Sayı)</i>
Tahsis Olunan Parsel Alanı / Parsel Sayısı	274,28	247
Boş Parsel Alanı /Parsel Sayısı	30,36	7
Toplam Sanayi Parsel Alanı / Parsel Sayısı	304,64	254

Kaynak: <https://www.sivasosb.org.tr>.

Sivas-Merkez I. Organize Sanayi Bölgesi’nde bulunan ve kamulaştırılarak altyapısı tamamlanan parsellerin 247’si, 230 yatırımcı firmaya tahsis edilmiştir. Tahsisi yapılan firmaların hangi aşamada oldukları, bunların sayıları ve parsel olarak dağılımları tablo 4’te detaylı olarak verilmiştir. Verilere göre şu an itibariyle yatırımcı firmaların yaklaşık %67,34’ü üretime devam etmektedir.

Tablo 4. Sivas-Merkez I. Organize Sanayi Bölgesi’nde Bulunan Yatırımcı Firma Bilgileri

	<i>Adet</i>	<i>Parsel</i>
Üretime Geçen Firma Sayısı	155	188
Üretimini Durduran Firma Sayısı	12	16
Binalı Üretime Geçmeyen Firma Sayısı	27	26
İnşaat Halindeki Firma Sayısı	16	4
Proje Safhasında Olan Firma Sayısı	20	13
Toplam Yatırımcı Firma Sayısı	230	247

Kaynak: <https://www.sivasosb.org.tr>.

Sivas-Merkez I. Organize Sanayi Bölgesi’nde bulunan 230 firmaya tahsis edilmiş 247 tahsisli parselin sektörel dağılımları ve bu sektörlere ait firma sayıları tablo 5’ te gösterileceği şekilde sıralanmaktadır.

Tablo 5. Tahsisli Parsellerin Sektörel Dağılımı ve Firma Sayıları

<i>Sıra</i>	<i>Sektör Adı</i>	<i>Parsel Sayısı</i>	<i>Firma Sayısı</i>
1	Gıda Ürünleri İmalatı	40	37
2	Giyim Eşyaları İmalatı	18	17
3	Ağaç, Ağaç Ürünleri ve Mantar Ürünleri İmalatı	37	28
4	Kâğıt ve Kâğıt Ürünleri İmalatı	4	3
5	Kimyasalların ve Kimyasal Ürünlerin İmalatı	7	7
6	Temel Eczacılık Ürünleri ve Eczacılığa İlişkin Malzeme İmalatı	4	3
7	Kauçuk ve Plastik Ürünler İmalatı	23	23
8	Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı	20	23
9	Ana Metal Sanayi	2	2
10	Fabrikasyon Metal Ürünleri İmalatı	53	50
11	Bilgisayarların, Elektronik ve Optik Ürünlerin İmalatı	2	3
12	Diğer İmalatlar	37	34
Toplam		247	230

Kaynak: <https://www.sivasosb.org.tr>.

Tablo 5 incelendiğinde; Sivas-Merkez I. Organize Sanayi Bölgesi’nde bulunan toplam 230 yatırımcı firmaya tahsis edilmiş 247 tahsisli parselin sektörler açısından oranları ele alındığında, %21.74’lük bir pay ile fabrikasyon metal ürünleri imalatının ilk sırada yer aldığı; bunu %16.08 ile

gıda ürünleri imalatı ve %12.17 ile de ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatının takip ettiği görülmektedir.

Sivas-Merkez I. Organize Sanayi Bölgesi’nde bulunan toplam 230 yatırımcı firmadan 188 parsel sahibi olan 155 adeti, faal olarak üretimine devam etmektedir. Üretime geçilen bu parsellerin sektörel dağılımları ve firma sayıları ise tablo 6’da ayrıntılı bir biçimde gösterilmektedir.

Tablo 6’da verilen bilgilere dayanarak, Sivas-Merkez I. Organize Sanayi Bölgesi’nde üretime geçen 155 yatırımcı firmanın sektörel bazda oranlarına bakıldığında; en yüksek oranın % 21,29 ile fabrikasyon metal ürünleri imalatından oluştuğu, bu grubu gıda ürünleri imalatı ve ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri grubunun izlediği görülmektedir.

Tablo 6. Üretime Geçilen Parsellerin Sektörel Dağılımı ve Firma Sayıları

Sıra	Sektör Adı	Parsel Sayısı	Firma Sayısı
1	Gıda Ürünleri İmalatı	30	25
2	Giyim Eşyaları İmalatı	15	13
3	Ağaç, Ağaç Ürünleri ve Mantar Ürünleri İmalatı	30	21
4	Kâğıt ve Kâğıt Ürünleri İmalatı	1	1
5	Kimyasalların ve Kimyasal Ürünlerin İmalatı	6	6
6	Temel Eczacılık Ürünleri ve Eczacığa İlişkin Malzeme İmalatı	4	3
7	Kauçuk ve Plastik Ürünler İmalatı	13	13
8	Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı	10	10
9	Ana Metal Sanayi	2	2
10	Fabrikasyon Metal Ürünleri İmalatı	40	33
11	Bilgisayarların, Elektronik ve Optik Ürünlerin İmalatı	2	1
12	Diğer İmalatlar	35	27
Toplam		188	155

Kaynak: <https://www.sivasosb.org.tr>.

03.04.2019 tarihi itibarıyla firma sayıları ile sektörel dağılımları verilen Sivas-Merkez I. Organize Sanayi Bölgesi’nde faaliyet gösteren firmaların, aynı tarihli istihdam rakamlarına ait bilgilere, tablo 7 aracılığıyla ulaşılabilmektedir.

Tablo 7’de verilen bilgiler incelendiğinde; 03.04.2019 tarih itibarıyla, faal olarak üretimine devam etmekte olan firmalara ait istihdam rakamının 8.099 kişi olduğu; üretimine devam eden firmaların da içinde bulunduğu, tahsis edilmiş parsellerde bulunan firmalara ait toplam istihdam edilen kişi

sayısının da 9.771 kişi olduğu görülmektedir. Bu iki rakam arasında görülen 1.672 kişilik fark ise, tahsis edilmiş olup; üretimine ara veren, binalı üretime geçmeyen, inşaat halinde olan ve proje safhasında bulunan firmalara ait istihdam rakamını göstermektedir.

Sivas-Merkez I. Organize Sanayi Bölgesi'nde faal olarak üretimine devam etmekte olan firmalara ait istihdam rakamını, Sivas ili istihdamına oranlayabilmek için en yakın tarih olan 2018 yılı verilerine bakılacak olursa; Sivas-Merkez I. Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü'nden elde edilen veriler doğrultusunda, 2018 yılı sonu itibariyle bu rakamın 7.953 kişi olduğu bilgisine ulaşılmaktadır (Sivas-Merkez I. Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü 2019). Aynı şekilde 2018 yılı Aralık ayı itibariyle Sivas iline ait istihdam rakamlarına bakıldığında ise; sosyal güvenlik kapsamında aktif olarak çalışan sayısının; 4A kapsamında 87.953, 4B kapsamında 27.133 ve 4C kapsamında 29.656 kişi olmak üzere, toplam 144.742 kişi olduğu görülmektedir (www.sgk.gov.tr). Bu bilgiler doğrultusunda; 2018 yılında, Sivas-Merkez I. Organize Sanayi Bölgesi'nde faal olarak üretimine devam etmekte olan firmalara ait istihdam rakamı olan 7.953 kişi sayısı, Sosyal Güvenlik Kurumu'ndan elde edilen Sivas iline ait aktif çalışan sayısı olan 144.742 kişi sayısına oranlandığında, %5.49'luk bir değer elde edilmektedir. Bu değer 2018 yılı sonu itibariyle, Sivas-Merkez I. Organize Sanayi Bölgesi'nde istihdam edilenlerin, il istihdamına oranını vermektedir.

Burada ifade edilmesi gereken önemli bir husus bulunmaktadır. Sivas ili bulunduğu coğrafi yapı içerisinde, genellikle yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk ve kar yağışlı olan karasal iklime sahiptir. Dolayısıyla mevsimsel etkiler, il bazında, aylar itibariyle, istihdam edilen kişi sayısı üzerinde artış ya da azalışlara sebep olabilmektedir. Şöyle ki; mevsimsel şartlar bakımından daha elverişli dönemlerde istihdam edilen kişi sayısında artış gözlemlenirken, mevsimsel şartlar bakımından elverişsiz olan dönemlerde, istihdam edilen kişi sayısında azalışlar gözlemlenebilmektedir. Örneğin, 15 Kasım – 15 Nisan tarihleri arası ihaleli işlerde ya da inşaat sektöründe faaliyet gösteren işyerleri, kış mevsiminin etkisiyle çalışmalarına ara vermek durumunda kalmakta ve istihdam ettiği kişi sayısını düşürebilmektedir. Bu yüzden aylık olarak yapılan oranlamalar arasında, mevsimsel etkiler sebebiyle, değişkenlik görülebilmektedir.

Tablo 7. Sivas-Merkez I. Organize Sanayi Bölgesinde Bulunan Firmaların İstihdam Rakamları

Sıra	Sektör Adı	Üretim Aşamasında Olan Firmalara Ait İstihdam Rakamları	Alan Tahsis Edilmiş Olan Firmalara Ait İstihdam Rakamları
1	Gıda Ürünleri İmalatı	624	789
2	Giyim Eşyaları İmalatı	2815	3150
3	Ağaç, Ağaç Ürünleri ve Mantar Ürünleri İmalatı	911	1086
4	Kâğıt ve Kâğıt Ürünleri İmalatı	10	42
5	Kimyasalların ve Kimyasal Ürünlerin İmalatı	138	158
6	Temel Eczacılık Ürünleri ve Eczacılığa İlişkin Malzeme İmalatı	49	49
7	Kauçuk ve Plastik Ürünler İmalatı	207	376
8	Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı	146	401
9	Ana Metal Sanayi	55	55
10	Fabrikasyon Metal Ürünleri İmalatı	2189	2544
11	Bilgisayarların, Elektronik ve Optik Ürünlerin İmalatı	85	115
12	Diğer İmalatlar	870	1066
Toplam		8099	9771

Kaynak: <https://www.sivasosb.org.tr>.

Sivas-Merkez I. Organize Sanayi Bölgesinde faaliyet gösteren firmalara ait, 2017-2018 yıllarını kapsayan ve Sivas Gümrük Müdürlüğü nezdinde gümrükçe onaylanmış işlemler neticesinde gerçekleştirilen ihracatın; sayıları, değerleri, ihracat yapılan malın cinsi ve ihracatın en fazla yapıldığı ilk beş ülke tablo 8’de sergilenmektedir.

Tablo 8’e bakıldığında; 2017 ve 2018 yılları için Sivas Gümrük Müdürlüğü nezdinde gümrükçe onaylanmış işlemler neticesinde gerçekleştirilen ihracatın, Sivas-Merkez I. Organize Sanayi Bölgesi’nde yer alan ve üretim aşamasında bulunan yaklaşık 155 firmadan, 2017 yılında 16 firma, 2018 yılında ise 15 firma tarafından yapıldığı; bu firmalar tarafından yapılan ihraç kalemi sayısının 2017 yılı için 134, 2018 yılı için ise 147 olduğu bilgisine ulaşılmaktadır. Buradan hareketle elde edilen verilere

dayanarak, belirli firmaların aynı cins eşya (mal) üzerinden ihracat işlemlerini gerçekleştirdiği sonucuna varılabilmektedir.

Tablo 8. Sivas Gümrük Müdürlüğü Nezdinde Gümrükçe Onaylanmış İşlemler Neticesinde Gerçekleştirilen İhracat (Dolar)

Yıl	Firma Sayısı	İhracat Sayısı	İhracat Değerleri	İhracat Yapılan Malın (Eşyanın) Cinsi	En Fazla İhracatın Yapıldığı İlk 5 Ülke
2017	16	134	2.675.165	Jet Yakıtı, Kam Mili, Süt ve Süt Ürünleri, Makine ve Aksamları, Şişe Kapakları, Soğutucu ve Dondurucu Malz., Mermer, Soğutma Sist., Mobilya.	Almanya, İran, Suudi Arabistan, Irak, Özbekistan.
2018	15	147	5.455.208	Jet Yakıtı, Kam Mili, Süt ve Süt Ürünleri, Makine ve Aksamları, Şişe Kapakları, Soğutucu ve Dondurucu Malz., Mermer, Soğutma Sist., Mobilya, Hastane ve Medikal Malz., İklimlendirme Malz., Gıda.	Almanya, Suudi Arabistan, Gürcistan, Romanya, Tayland.

Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı Sivas Gümrük Müdürlüğü 2019.

Yine tablo 8’de görüleceği üzere, Sivas Gümrük Müdürlüğü nezdinde gümrükçe onaylanmış işlemler neticesinde gerçekleştirilen ihracatın en fazla yapıldığı ilk beş ülke sırasıyla, 2017 yılı için Almanya, İran, Suudi Arabistan, Irak ve Özbekistan; 2018 yılı için ise Almanya, Suudi Arabistan, Gürcistan, Romanya ve Tayland olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca 2017 yılından 2018 yılına ihracatın %49 düzeyinde artmış olduğu görülmektedir.

Sivas-Merkez I. Organize Sanayi Bölgesi’nde bulunan firmalar, ihracat rakamları açısından incelendiğinde; Sivas Gümrük Müdürlüğü nezdinde gümrükçe onaylanmış işlemler neticesinde gerçekleştirilen ihracatın, Sivas ilinde gerçekleşen toplam ihracat içinde çok yüksek bir payının olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Bu bilgiler tablo 9’ da daha detaylı görülebilmektedir.

Tablo 9. Sivas İli Toplam İhracat Rakamları ve Sivas Gümrük Müdürlüğü Nezdinde Gümrükçe Onaylanmış İşlemler Neticesinde Gerçekleştirilen İhracat Rakamları (Dolar)

	<i>Türkiye Geneli Toplam İhracat Rakamları</i>	<i>Sivas İli Toplam İhracat Rakamları</i>	<i>Sivas I. Organize Sanayi Bölgesinde Sivas Gümrük Müdürlüğü Nezdinde Gümrükçe Onaylanmış İşlemler Neticesinde Gerçekleştirilen İhracat Rakamları</i>
2017	156.992.940,414	92.324,132	2.675,165
2018	167.945.418,125	97.118,084	5.455,208

Kaynak: (TÜİK, <https://biruni.tuik.gov.tr/disticaretapp/menu.zul>, T.C. Ticaret Bakanlığı Sivas Gümrük Müdürlüğü 2019).

Tablo 9 incelendiğinde, Sivas-Merkez I. Organize Sanayi Bölgesi’nde bulunan ve Sivas Gümrük Müdürlüğü nezdinde gümrükçe onaylanmış işlemler neticesinde gerçekleştirilen firmalara ait ihracat rakamlarının, ilin toplam ihracat rakamlarına oranı; 2017 yılı için %2.89 ve 2018 yılı için ise %5.62 gibi düşük bir düzeyde kendini göstermektedir.

Yukarıda elde edilen bilgiler neticesinde; ihracat rakamları, ihracat sayıları ve de ihracat oranlarının düşük olmasının; gerek Sivas ilinin lojistik açıdan gereken seviyeyi yakalayamamış olmasından, gerek coğrafı yapısı bakımından deniz ve liman sahalarına uzak olması nedeniyle, yapılan ihracatın büyük bir kısmının karayolu ile gerçekleştirilmesinden, gerekse de Sivas Gümrük Müdürlüğü’nün i gümrük olması nedeniyle, her türlü gümrük işlemlerinde ikinci gmrklemeye sebebiyet vereceği için firmalara ekstra maliyet getireceği gibi nedenlerden kaynaklanabileceği yorumu yapılabilir.

03.04.2019 yılına ait sektörel dağılımları, firma sayıları, istihdam ve ihracat rakamları yukarıda verilen Sivas-Merkez I. Organize Sanayi Bölgesi’nin il ekonomisine sağladığı katma değer, sektörel bazda rakamsal olarak tablo 10’da sergilenmektedir. Tablo 10’da verilen bilgiler çerçevesinde, Sivas-Merkez I. Organize Sanayi Bölgesi’nde faaliyet göstermekte olan firmaların, il ekonomisine sağladığı katma değer oranlarına bakıldığında; %22.25 ile giyim ürünleri imalatının ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Bunu %19.72 ile fabrikasyon metal ürünleri imalatı, %17.32 ile gıda ürünleri imalatı, %10.53 ile ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı, %5.68 ile kâğıt ve kâğıt ürünleri imalatı, ana metal sanayi, bilgisayarların – elektronik ve optik ürünlerin imalatı ve temel eczacılık ürünleri ve eczacılığa ilişkin malzeme imalatı, %4.24 ile kauçuk ve plastik ürünler imalatı, yine %4.24 ile diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı ve %1.56 ile de kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı takip etmektedir. Bunların dışında kalan diğer imalat kalemlerine düşen oran ise %14.46 düzeyindedir.

Tablo 10. Sivas-Merkez I. Organize Sanayi Bölgesi'nde Bulunan Firmaların İl Ekonomisine Sağladığı Katma Değer Rakamları

Sıra	Sektör Adı	Firma Sayısı	Sağladığı Katma Değer YTL
1	Giyim Eşyaları İmalatı	13	107.861.810
2	Fabrikasyon Metal Ürünleri İmalatı	33	95.566.000
3	Gıda Ürünleri İmalatı	25	83.963.250
4	Ağaç, Ağaç Ürünleri ve Mantar Ürünleri İmalatı	21	51.047.000
5	Kâğıt ve Kâğıt Ürünleri İmalatı, Ana Metal Sanayi, Bilgisayarların – Elektronik ve Optik Ürünlerin İmalatı ve Temel Eczacılık Ürünleri ve Eczacılığa İlişkin Malzeme İmalatı	7	27.553.000
6	Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı	10	20.556.460
7	Kauçuk ve Plastik Ürünler İmalatı	13	20.534.000
8	Kimyasalların ve Kimyasal Ürünlerin İmalatı	6	7.554.000
9	Diğer İmalatlar	27	70.097.000
Toplam		155	484.732.520

Kaynak: Sivas-Merkez I. Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü 2019.

Üretim aşamasında olan 155 firma haricinde, üretimine ara veren, binalı üretime geçmeyen, inşaat halinde ve proje safhasında olan 75 firmaya ait katma değer rakamının ise 463.461.300 YTL olduğu bilgisine ulaşılmaktadır (Sivas-Merkez I. Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü, 2019). Bunların dağılımları tablo 11'de gösterilmektedir.

Tablo 11. Üretim Aşaması Dışında Kalan Firmalara Ait Katma Değer Rakamları

	Firma Sayısı	Sağladığı Katma Değer YTL
İnşaat Halindeki Firma Sayısı	16	194.948.500
Proje Safhasında Olan Firma Sayısı	20	156.522.800
Binalı Üretime Geçmeyen Firma Sayısı	27	92.026.000
Üretimine Ara Veren Firma Sayısı	12	19.964.000
Toplam Yatırımcı Firma Sayısı	75	463.461.300

Kaynak: Sivas-Merkez I. Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü 2019.

03.04.2019 tarihi itibarıyla Sivas-Merkez I. Organize sanayi Bölgesi'nde bulunan ve 230 yatırımcıya tahsis edilmiş olan firmaların, il

ekonomisine sağlamış olduğu toplam katma değerin 948.193.820 YTL olduğu hesaplanabilmektedir. Sivas-Merkez I. Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğünden elde edilen veriler doğrultusunda, bu rakamın 2017 yılı için 722.048.820 YTL, 2018 yılı için ise 765.194.320 YTL olduğu bilgisine ulaşılabilmektedir (Sivas-Merkez I. Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü, 2019). Bunun yanında Gayrisafi Katma Değer rakamları Türkiye İstatistik Kurumu tarafından en son 2017 yılında yayınlanmıştır. Buna göre, TÜİK’ ten elde edilen 2017 yılına ait Sivas ili Gayrisafi Katma Değer rakamı olan 14.786.544.000 TL kullanılarak bir oranlama yapılmaya çalışılacaktır (<https://biruni.tuik.gov.tr/bolgeselistatistik/tabloOlustur.do>).

Yukarıdaki bilgiler ışığında, 2017 yılında, Sivas-Merkez I. Organize Sanayi Bölgesi’nde bulunan firmalara ait katma değer rakamı olan 722.048.820 YTL, Türkiye İstatistik Kurumu’ndan elde edilen Sivas iline ait gayrisafi katma değer rakamı olan 14.786.544.000 TL’ye oranlandığında, %4.88’ lik bir değer elde edilmektedir. Bu değer 2017 yılı sonu itibariyle, Sivas-Merkez I. Organize Sanayi Bölgesi’nde bulunan firmalara ait katma değerin, ilin toplam katma değerine olan oranını vermektedir.

Buradan hareketle, 2018 ve 2019 yıllarında Sivas-Merkez I. Organize Sanayi Bölgesi’nde bulunan firmalara ait katma değerin artmış olduğu görülmektedir. Bu artış göz önünde bulundurulduğunda aynı yıllarda, Sivas-Merkez I. Organize Sanayi Bölgesi’nde bulunan firmalara ait katma değerin, ilin toplam katma değerine oranının da artmış olacağına dair bir tahmin yürütülebilir.

SONUÇ

1929 Dünya Ekonomik Buhranı’nın ardından dünya genelinde kendini gösteren ekonomik sorunlar, ülkeler arasında hem sosyo-ekonomik hem de sosyo-kültürel farklılıkların doğmasına yol açmıştır. Bu durum gelişmiş ekonomiler ve kalkınma olgusunu ortaya çıkarmıştır. II. Dünya Savaşı ncesi, üzerinde durulan “Denge ve İstikrar” kavramları artık yerini “Büyüme ve Kalkınma” kavramlarına bırakmıştır.

Toplum refahının artırılması, adil gelir dağılımının oluşturulması, yoksulluğun azaltılması gibi niteliklere sahip olan kalkınmanın konusu, gerek dünya barışının kurulup korunması, gerekse yoksul ülkelerin yoksulluktan kurtulması olarak değerlendirildiğinden, hem gelişmekte olan ülkeleri hem de gelişmiş ülkeleri yakından ilgilendirmektedir. şöyle ki kalkınma; gelişmiş ülkelerde mevcut durumun iyileştirilmesi ve korunması vazifesini üstlenirken gelişmekte olan ülkelerde refah seviyesini yükselterek, onları gelişmiş ülkeler seviyesine ulaştırmaya çalışmaktadır.

Ülkelerin sosyal ve ekonomik açıdan büyüme ve kalkınmalarının sağlanmasında sanayileşme en etkili faktördür. Sanayi bir taraftan bireylerin yaşam standartlarını yükseltirken, diğer taraftan da ülkelerin zenginleşmesine katkıda bulunmaktadır.

Sanayileşme süreci, Sanayi Devrimi ile kendini hissettirerek tüm dünyada gelişmeye ve yaygınlaşmaya başlamıştır. Sanayileşmenin bir sonucu olarak kentler etrafında plansız, düzensiz ve dağınık halde iş yerleri kurulmuştur. Ancak zaman içerisinde, gerçekleştirilen sınai faaliyetlerin daha planlı ve düzenli olarak belli bölgelerde toplanmaları ihtiyacı doğmuş ve böylelikle sanayi bölgeleri oluşmaya başlamıştır. Sanayi Bölgeleri genelde, belli bir konuda uzmanlaşmanın sağlandığı, küçük ölçekli işletmelerle üretimin yapıldığı ve bu işletmeler arası işbirliği ve rekabet ortamının oluşabildiği alanlar şeklinde ifade edilmektedir. Sanayi bölgelerinin belirli kriterlere göre planlanmasının; Organize Sanayi Bölgeleri, Küçük Sanayi Siteleri Teknoloji Geliştirme Bölgeleri, Serbest Bölgeler, Endüstri Bölgeleri, İş Geliştirme Merkezleri gibi oluşumları ortaya çıkardığı görülmektedir.

Çalışmada genel olarak; organize sanayi bölgeleri hakkında genel bilgiler verilerek açıklamalarda bulunulmuş, daha sonra ise çalışmanın kapsamı gereği, Sivas'ta bulunan organize sanayi bölgelerinin ilin kalkınması üzerinde oluşturduğu etkiler incelenmiştir.

Organize sanayi bölgeleri açısından bir değerlendirme yapıldığında; Sivas ili sınırları içerisinde 4 adet organize sanayi bölgesi bulunduğu ve bunlardan en aktif olarak faaliyetlerine devam edeninin, Sivas-Merkez I. Organize Sanayi Bölgesi olduğu görülmüş ve değerlendirmeler onun üzerinden yürütülmüştür. Yapılan araştırmalar neticesinde, 03.04.2019 tarihi itibarıyla Sivas-Merkez I. Organize Sanayi Bölgesi'nin 435,40 hektarlık bir alan üzerine kurulduğu, 254 sanayi parseli olduğu ve bu sanayi parsellerinin 247'sinin 230 yatırımcı firmaya tahsis edildiği ve de bunlardan 155'nin faal olarak üretimine devam ettiği görülmüştür. Üretim halinde olan tahsisli parsellerin sektörel dağılımı incelendiğinde; gıda ürünlerinden giyim eşyalarına, kâğıt ürünlerinden kimyasal ürünlere, metalik olmayan mineral ürünlerden kauçuk ve plastik ürünlerine, elektronik ve optik ürünlerden eczacılık ürünlerine, ana metal sanayinden fabrikasyon metal ürünlerine ve daha birçok alanda imalatta bulunduğu anlaşılmaktadır.

Sivas - Merkez I. Organize Sanayi Bölgesi, istihdam açısından değerlendirildiğinde; 2018 yılı verileri itibarıyla Sivas-Merkez I. Organize Sanayi Bölgesi'nde istihdam edilenlerin ilin genel istihdamı içinde %5.49'luk bir paya sahip olduğu görülmektedir.

Sivas-Merkez I. Organize Sanayi Bölgesi, ihracat açısından incelendiğinde; 2018 yılı verileri itibariyle Sivas-Merkez I. Organize Sanayi Bölgesi’nde bulunan ve Sivas Gümrük Müdürlüğü nezdinde gümrükçe onaylanmış işlemler neticesinde gerçekleştirilen firmalara ait ihracat rakamlarının, ilin toplam ihracatı içinde %5.62 olduğu bilgisine ulaşılmaktadır. İhracatın en fazla yapıldığı ilk beş ülke sırasıyla, 2017 yılı için Almanya, İran, Suudi Arabistan, Irak ve Özbekistan; 2018 yılı için ise Almanya, Suudi Arabistan, Gürcistan, Romanya ve Tayland olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca 2017 yılından 2018 yılına ihracatın %49 düzeyinde artmış olduğu görülmektedir.

Ayrıca, TÜİK tarafından en son 2017 yılında yayınlanan Gayrisafi Katma Değer rakamları dikkate alındığında; 2017 yılında, Sivas-Merkez I. Organize Sanayi Bölgesi’nde bulunan firmalara ait katma değer rakamlarının, ilin gayrisafi katma değeri içindeki payının da %4.88 olduğu görülmektedir. Sivas-Merkez I. Organize Sanayi Bölgesi’nde faaliyet göstermekte olan firmaların, il ekonomisine sağladığı katma değer oranlarına bakıldığında; %22.25 ile giyim ürünleri imalatının ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Bu sektörü, %19.72 ile fabrikasyon metal ürünleri imalatı, %17.32 ile gıda ürünleri imalatı, %10.53 ile ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı, %5.68 ile kâğıt ve kâğıt ürünleri imalatı, ana metal sanayi, bilgisayarların – elektronik ve optik ürünlerin imalatı ve temel eczacılık ürünleri ve eczacılığa ilişkin malzeme imalatı, %4.24 ile kauçuk ve plastik ürünler imalatı, yine %4.24 ile diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı ve %1.56 ile de kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı takip etmektedir. Bunların dışında kalan diğer imalat kalemlerine düşen oran ise %14.46 olarak hesaplanabilmektedir.

Sivas iline ait sanayi bölgeleri kapsamında faaliyet göstermekte olan organize sanayi bölgeleri ile ilgili ulaşılan bilgiler neticesinde, bunların gerek ekonomik gerekse sosyal açıdan ilin sanayileşmesinde, gelişmesinde ve kalkınmasında beklenip arzulanan kadar olmasa da önemli katkılarının olduğu sonucuna varılmaktadır.

KAYNAKLAR

- Altay**, Nasuh Oğuzhan, (1992), Bölgesel Planlama Ve Organize Sanayi Bölgeleri: Türkiye’de Organize Sanayi Bölgeleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, Cilt: 7, Sayı:2, s. 198-211.
- Arslan**, Ferhat, (2018), Türkiye’de Sürdürülebilir Üretimde Organize Sanayi Bölgelerinin Rolü: Manisa Organize Sanayi Bölgesi (Mosb) Örneği, *Marmara Coğrafya Dergisi*, Sayı: 37, s. 167-182.

- Bayülken**, Yavuz ve **Kütükoğlu**, Cahit, (2012), *Organize Sanayi Bölgeleri Küçük Sanayi Siteleri Teknoparklar*, Yayın No: MMO/584, Ankara: TMMOB.
- Bilgin Sarı**, Emre, (2018), Organize Sanayi Bölgelerinin Etkinliklerinin Veri Zarflama Analizi İle Değerlendirilmesi, *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, Cilt: 10, Sayı: 2, s:17-32, 2018 ISSN: 1309-8020 (Online).
- Cansız**, Mehmet, (2010), *Türkiye’de Organize Sanayi Bölgeleri Politikaları ve Uygulamaları*, Yayın No: 2808, Ankara: DPT.
- Çağlar**, Derya, (2017), Organize Sanayi Bölgeleri ve Ankara Şehir Ekonomisi, İçinde M. Kar & M. A. Sarıkaya (Edt.), *Şehir Ekonomisi Ankara Şehir Araştırmaları* (ss: 95-114). Ankara: Ankara Büyükşehir Belediyesi Basın Yayın Dairesi Başkanlığı Yayınları.
- Çam**, Hasan ve **Esengün**, Kemal (2011), Organize Sanayi Bölgeleri ve Uygulanan Teşvik Politikalarının İşletmeler Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi: Osmaniye Organize Sanayi Bölgesinde Uygulama, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 2011, Sayı: 2, s: 55-63.
- Çelik**, Nesrin ve **Okur Dinçsoy**, Meltem, (2019), Kalkınma ve Organize Sanayi Bölgeleri: Edirne OSB Üzerine Bir Araştırma, *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 3, s:28-45.
- Çetin**, Murat ve **Kara**, Mehmet, (2008), Bir Kalkınma Aracı Olarak “Organize Sanayi Bölgeleri”: Isparta Süleyman Demirel Organize Sanayi Bölgesi Üzerine Bir Araştırma, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı: 31, s:49-68.
- Dağlar**, Hasan, (2015), Türkiye’de Organize Sanayi Bölgelerinin Kurumsallaşması ve Karşılaştıkları Sorunlara Çözüm Önerileri, *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt:5, Sayı:2. s.615-638.
- Demirdöğen**, Osman ve **Bilgili**, Bilsen, (2004), Organize Sanayi Bölgeleri İçin Yer Seçimi Kararlarını Etkileyen Faktörler: Erzurum Örneği, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 4, Sayı: 2, s.305-324.
- Dinler**, Zeynel, (2005), *Bölgesel İktisat*, Yedinci Basım, Bursa: Ekin Kitabevi.
- Eyuboğlu**, Dilek, (2005), 2000’li Yıllarda Organize Sanayi Bölgelerimiz, *Verimlilik Dergisi*, Sayı: 3, s.49-82.

Gümüş, Abdurrahman, **Çetin Dağlı**, Sinemis, **Yüksel**, Ayşe, **Aydın**, Tuba, **Kale**, Ummuhan., **Ulu Botan**, Emin, ve **Sert**, Abdullah, (2016), Van Organize Sanayi Bölgesi (OSB)’ndeki İşyerlerinin Halk Sağlığı Açısından Değerlendirilmesi, *Van Tıp Dergisi*, Cilt:23, Sayı:1, s.51-56.

<https://www.sivasosb.org.tr/kurumsal/tarihcemiz/>, (Erişim Tarihi: 19.04.2019).

<https://www.sivasosb.org.tr/kurumsal/osb-guncel/> (Erişim Tarihi: 27.04.2019).

<https://biruni.tuik.gov.tr/disticaretapp/menu.zul>, (Erişim Tarihi: 30.04.2019).

<https://biruni.tuik.gov.tr/bolgeselistatistik/tabloOlustur.do>, (Erişim Tarihi: 04. 05. 2019).

http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/kurumsal/istatistik/aylik_istatistik_bilgileri, (Erişim Tarihi: 04.05.2019).

ORAN (2013),Yozgat İli İmalat Sanayi Raporu. İnternet Adresi:

http://oran.org.tr/materyaller/Editor/document/PlanlamaBirimi/Dokme_rkezi/Yozgat_imalat_sanayi_raporu.pdf, (Erişim Tarihi: 23.04.2019).

OSBÜK (2019), OSB’nin Coğrafi Bölgelere Göre Dağılımı, İnternet Adresi:

<http://osbuk.org/wpcontent/uploads/2019/02/2019-May%C4%B1s-OSB-Envanteri-%C4%B0%C3%A7inT%C4%B1klay%C4%B1n%C4%B1z-4.pdf>, (Erişim Tarihi: 21.04.2019).

Öcal, Fatih Mehmet, (2009), Konya Organize Sanayi Bölgeleri’nde Faaliyet Gösteren Firmaların Sahiplerinin Sosyo-Kültürel Açından İncelenmesi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO Dergisi*, Cilt: 12, Sayı: 1-2, s.231-248.

Örnek Özden, Elif, (2016), Kalkınma Aracı Olarak Organize Sanayi Bölgelerini Yeniden Kurgulamak, *Megaron*, Cilt: 11, Sayı: 1, s.106-124.

Sivas Merkez I. Organize Sanayi Bölge Müdürlüğü (2019).

Şahin, Adem, (2008, Ekim), Sivas İlinin Gelişmesinde Sanayi ve Ticaretin Yeri ve Önemi, Sivas İlinin Ekonomik Gelişmesi Semineri, Sivas Ticaret ve Sanayi Odası, İnternet Adresi: <https://www.iav.org.tr/yonetim/dosya/seminer/sivas-eko-1.pdf>, (Erişim Tarihi: 21.04.2019).

Şahin, Aytaç, **Şahin** Mine ve **Gürbüz**, Mehmet, (2016), Kahramanmaraş Organize Sanayi Bölgesi'nin Çevresindeki Yerleşmelere Olan Etkileri, *Türk Coğrafya Dergisi*, Sayı: 66, s.71-81.

T.C. Sanayi Ve Teknoloji Bakanlığı (2017). *81 İl Sanayi Durum Raporu*, İnternet Adresi: <https://sgm.sanayi.gov.tr/page.html?sayfaId=0a86785a-e60e-469c-b6edeab4a31e57ad&lang=tr>, (Erişim Tarihi: 15.04.2019).

T.C. Ticaret Bakanlığı Sivas Gümrük Müdürlüğü (2019).

Yalçınkaya, Yalçın, **Dulupçu**, Murat Ali ve **Baykul**, Ayşegül, (2018), Topsis Yöntemi İle Organize Sanayi Bölgelerinin Yatırım Ortamının Değerlendirilmesi: İbbs Düzey 3 Üzerine Bir Uygulama, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 1, s.90-107.

Yaşa Özeltürkay, Eda ve **Çerçel**, Seda, (2014), Organize Sanayi Bölgelerinde Faaliyet Gösteren Firmaların Karşılaştıkları İhracat Engelleri: Mersin Tarsus Organize Sanayi Bölgesinde Bir Uygulama, *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 4, Sayı: 2, s.271-286.